

SVELGTEST

NAVNELAPP

FORBEREDELSE:

- Testen utføres av to personer
- Hos pasienter som trenger munnstell bør det gjøres før testen.
- Nødvendig utstyr: glass med isvann + stål-teskje.
- Sørg for at pasienten sitter stabilt og så oppreist som mulig i seng eller stol.
- Svelgingen forberedes ved å stryke en kald, våt teskje over pasientens lepper og tunge.

KLINISK UNDERSØKELSE:

		Test	
		Ja	Nei
1	Er pasienten våken og responderer på tiltale? (GCS \geq 13)		
2	Kan pasienten sitte oppreist med en viss hodekontroll, ev. sitte oppreist med støtte?		
Er svaret nei på ett av spørsmålene - gå ikke videre! Vurder igjen innen 24 timer.			
3	Kan pasienten rekke tunge?		
4	Kan pasienten slikke seg rundt munnen?		
5	Kan pasienten svelge spyttet sitt?		
6	Kan pasienten hoste/kremte på oppfordring? Observert at pasienten har hostet?		

Er svaret NEI på punktene 5 og 6 – rådfør deg med en erfaren kollega.

VANNTTEST:

- Tilby pasienten 1 teskje vann 3 ganger. Observer og kjenn med 4-fingertest.
- **Hvis pasienten hoster:** tilby pasienten en teskje fortykket vann (kefir konsistens).
- **Hvis pasienten fortsatt hoster med fortykket vann, avbryt testen og kontakt logoped eller annet kyndig personell.**
- **Hvis svelgingen går greit:** La pasienten drikke 1/3 av fullt vannglass (ca 50 ml) med eller uten fortykning. Pasienten skal selv holde/støttes til å holde glasset.

		Test med teskje				Test med glass			
		Uten fortykning		Med fortykning		Uten fortykning		Med fortykning	
		Ja	Nei	Ja	Nei	Ja	Nei	Ja	Nei
7	Er svelgebevegelsen:	Tydelig, fullstendig løfting/senkning av strupehodet							
		Forsinket, forlenget svelgeigangsetting >3 sekunder							
		Ufullstendig, gjentatte svelginger på samme munnfull							
		Usikker							
		Ingen svelging							
8	Hoster pasienten etter svelgingen?								
9	Er stemmen surklete etter svelgingen?								
10	Er pustemønsteret forandret etter svelgingen?								
Testdato:		Kl.:		Utført av:					

KONKLUSJON:

- gjenta test, senest _____
- er henvist til logoped
- "null per os"
- kan spise og drikke under supervisjon
 - fortykningsmiddel i drikke
 - glatt mat
 - moset mat
 - findelt og lettyggelig/lettsvelget mat
 - ingen begrensninger/full kost

VEILEDNING TIL KONKLUSJONEN:

Testen gjentas hvis pleieren er usikker på vurderingen og for å fange opp bedring av redusert svelgfunksjon. Testen må også gjentas hvis pasienten blir dårligere.

Ingen svelging: "null per os"

Ingen hoste: "null per os"

Våt stemme etter forsøk med tykk drikke: "null per os"

Slapp tunge, forsinket svelging, men svelger:

Glatt mat: For eksempel rømmekolle. Eventuelt moset mat fra hovedkjøkken som skal moses ytterligere i hurtigmikser i avdelingen slik at den får konsistens som en tykk glatt saus uten biter. Fortykningsmiddel i drikke som yoghurtkonsistens.

Redusert tungefunksjon. Forsinket svelging, svelger flere ganger.

Moset/kvernet mat slik at konsistensen blir noe ujevn som i havregrøt. Fortykningsmiddel i drikke.

God svelgfunksjon, men dårlig tannstatus eller dårlig bearbeidingskraft.

Findelt, lettyggelig mat med smørepålegg. Brød uten skorpe, godt kokte grønnsaker eventuelt mosa grønnsaker. Ikke kjøttbiter, men moset kjøtt.

God svelgfunksjon. Ingen tegn til nedsatt funksjon i leppe, kjeve, kinn og tunge:

Vanlig kost, men observer likevel første måltid.

Pasienter med svelgvansker, dårlig tannstatus eller dårlig bearbeidingskraft skal alltid ha tilsyn under hele måltidet. De skal aldri ha sugerør tilgjengelig.

Tung pust i tilknytning til måltid og/eller mye slimproduksjon er tegn på aspirering => "null per os"

Det fylles ut et nytt ark for hver test. **Arkene oppbevares i kurveboka.** Dokumentasjon av testing med kort beskrivelse av resultatet finnes i sykepleiedokumentasjonen (dokumentnavn: **behandlingsplan**). Logoped lager "dysfaginotat" på alle som ikke har normal svelgfunksjon.

Referanse:

Denne svelgtesten er del av [Nasjonale retningslinjer for behandling ved hjerneslag](#). Med utgangspunkt i litteraturreferansen for denne testen ([J Clin Nurs 2001; 10: 474-481](#)) har vi tilføyet at pasienter som har god svelgfunksjon ved testing observeres i spisesituasjonen til man er helt trygg på at det ikke er funksjonsnedsettelse som testingen ikke har avdekket.